

האוצר מתחת לגשר - מן המדרש אל סיפורי החסידים

1. תלמוד ירושלמי, מסכת מעשר שני, דף כ"ז עמ' א'
"הרי שהיה מצטער על מעותיו של אביו נראה לו בחלום כך וכך הם ובמקום פלוני הם. אתא עובדא קומי רבין אמרין דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. רבי יונה בעי מצטער וחמי ואת אמרת הכין. אמר רבי יוסי לא מסתברא דלא בההוא דלא מצטער וחמי ברם הכא כמה דבר נש הוי הוא חלים. אמר רבי אבין מאן דעבד יאות עבד כרבי יוסי. חד בר נש אתא לגבי דרבי יוסי בן חלפתא. אמר ליה חמית בחילמאי מיתמר לי איזול לקפודקיא ואת משכח מדלא דאבוך. אמר ליה אזל אבוי דההוא גברא לקפודקיא מן יומוי אמר ליה לא. אמר ליה איזל מני עשר שריין גו בייתך ואת משכח מדלא דאבוך [תחות] קפא דקוריא".

2. ישראל ברגר, שמחת ישראל, פיוטרקוב תר"ע, עמ' 49.

5) **עוד** כתב לי ידי"כ מחו' הגאון החסיד מפלונסק שי' שהי' מרגלא בפומי דהרה"ק ר' חנוך העניך מאלכסמר ז"ל לומר בשם רבו הרה"ק הרבי ר' בונם ז"ל שאמר אשר כל אברך נוטעו פעם הראשון אל הגדיק, ולהסתופף בלא החסידים, לריך לידע המעשה מרבי אייזיק ר' יעקעליש מקראקא, שגנה הדיהכניס בקראקא הנקרא ר' אייזיק ר' יעקעליש שוהל וזהו כי הר' אייזיק ר' יעקעליש חלם לו כמה פעמים שיסע לפראג, ושם סמוך לחצר המלך תחת הגשר יתפור צארץ וימלא חומר גדול ויתעשר, הוא נסע לפראג ובצאו שמה הלך אל הגשר אשר אלל חצר המלך, אבל שם עמדו אנשי חיל ההולכים על המשמר לילה כיום, והי' יראו לתפור צארץ לחפש במטמונים, אבל מרוב נערו כי עמל כ"כ בדרך רחוקה, ועתה ישיב לביתו בחוסר כל, הי' הולך כל היום סמוך להגשר הזה והנה, חפשו במחשבותיו וכשחשבה הלך אל האכסניא לנות, וביים השני וכן ביום השלישי שוב בא בצוקר בצוקר אל המקום הזה, וטייל שם כל היום, ולפנות ערב הלך לאכסניא, השר העומד שם צראש האנשי חיל שומרי ראש המלך, צראיתו יום כי איש יהודי הולך שחוח ותוארו כעני המעטות בצער יוגון, סובב סובב אלל הגשר כל הימים, קראו אליו ושאלו דברים רבים מה אתה מחפש ועל מי אתה ממתין זה כמה ימים במקום הזה, סיפר לו כל הענין כי כמה לילות רזופים חלם לו כי כאן טמון חומר גדול, ולמטרה זאת בא לפראג ברוב עמל וטורח, אז פתח השר את פיו שחוק ואמר לו האם הי' כדאי שתהע דרך רחוקה כ"כ ע"י חלום, מי זה אשר יאמין לחלומות, הלוא גם אני בחלומי אמרו לי שאסע לעיר קראקא ושם נמלא אי הנקרא בשמו אייזיק ר' יעקעליש, ואם אחפור שם בבית היהודי אייזיק ר' יעקעליש תחת החמור וכירים אז אמלא חומר גדול, אבל הכי אתן חומן לחלומות אשר שוא ידברו. ולנסוע בשביל זה לקראקא, ואתה עשית שטות כזה לבא לכאן, ויהי כשמוע רבי אייזיק ר' יעקעליש דברי השר הבין כי עיקר ביאתו לכאן הי' למען ישמע דברים אלו ושידע כי החומר נמלא לא כאן רק בביתו וכי עליו לתפור ולבקש במטמונים בביתו ושם ימלא החומר, חזר ונסע לביתו וחפש ומלא בביתו תחת החמור וכירים את החומר ונתעשר, ובנה בהגו הבית הכנסת הנודעת בשם ר' אייזיק ר' יעקעליש שוהל, כן הדבר כל אברך לריך לידע כי ע"י צואו אל הגדיק והרבי, נחודע לו שהחומר אין לו לחפש אלל הרבי רק בביתו, ויהי נוטעו לביתו שם יחפש ויתפור עד מקום שידו מגעת, ויגעת ומלאה תאמין כי קרוב אליך הדבר צפין ובלבד לעשותו, אללו ממש והבן, ודפח"ח:

3. גירסת ברסלב - שמואל הורוביץ, סיפורים נפלאים, ירושלים תרצ"ה, עמ' ס-סא.:

המעשה שסיפר מהאוצר תחת הגשר. שפעם אחת חלם לאיש אחד מאיזה עיר שבוינה תחת הגשר יש שם אוצר. על כן נסע לשם ועומד אצל הגשר ומחפש עצות איך לעשות, כי ביום אינו יכול מחמת האנשים. ועבר שם איש חיל ואמר לו: "מה אתה עומד וחושב?" חשב בדעתו שטוב שיאמר לו, כדי שהוא יסייעו ויתחלקו. סיפר לו כל העניין. ענה ואמר לו: "איי יהודי נאר קיקסט אוף א חלום, אל מאי מיר האט זיך אויך גחולמט אז דא אין דא בא דעם אין דעם (והזכיר העיר של האיש ושמו של האיש הזה) אין מאקזאן איז דא איין אוצר. וועל איך פארין ציא יענום?" ונסע האיש לביתו וחפר בהמקאזאן שלו, ומצא האוצר. ואמר אחר כך: "איצט וויס איך שוין, דער אוצר איז בייא מיר, נאר וויסען פין דיים אוצר מיז מען פארן קיין ווין."

ב) **במעודת מלוח דמלכא לסי תולדות רס"א בכפר דאמריסין** עת היה שמה הדיצ מקאסאן שלישיא שמעתי ממשמשו מחריני כי סיפר בשם הקדוש מקאמניקע כי ספרו בשם ההיק בעש"ט ולהיה כי פ"א בא לפניו נכה רוחו, ואכיון אודות ישועה, אמר לו בעשיט ולהיה כי לך תחת גשר פלוני ושם יתמלא בקשתו וימצא אוצרות זהב, והלך שמה שמש ולא מצא, פנע בו עור נכה רוח חייט אכיון ועני ריל ושאל אותו מה תבקש? אמר לו, דברת בעשיט ולהיה, אבל לריק ינעתי ולא מצאתי, השיבו החייט: הלא גם אותי צויה בעשיט לילך למקום פלוני לבית פלוני ופלוני (וזה היה בית איש פלוני אלמוני אשר ביקש כאן תחת הגשר) ושם תחת התנור אמצא סימנא טבא אבל מתדשל אני בכך לילך שמה ולחשוב עצות ותהבולות לחתור מחתרת שמה בבית איש אחר, ויהי כאשר שמע איש הלז את דברי החייט הלז, דימה בנפשו הלא אני אני הנח הנני בעל בית הלז אלך לביתי ואבקש שמה תחת התנור וכולי האי ואולי וכן נמצא וכן הי' ומצא אוצרות זהב, הדייש הנ"ל דימה בנפשו הלא חנני פה אצל הגשר ומה איכפת לי לחטט מה, אולי דברי האישי אשר נצטוה עליהם מפי בעשיט ולהיה אמתיים הם, וחתר וברק יפה יפה, וגם הוא מצא חמדת זהב וסגולת כסף, ונתעשרו למאור, כל אי ואחר דימה בנפשו הלא הבידי הי' לי הנורם למסן ואככה אוכל וראיתי באבדן ועוני הבידי אשר נים ועשה לי כל הכבוד הזה, התיישבו ברעתם כל אחד ואחד, להוביל לחבירו צרור זהב וסכף, וכן עשו, בדרך כי פנשו איש את רעהו, נתגדלה השמחה בניהם, ולא ירעו מה לעשות עם צרירות כספיהם אשר הי' אתם, זה ליתנו לחכיה וככה הבידי לו, התיישבו ברעתם, כי לא, הי' בן, ולדשני הי' בת, והתחתנו ואיז ונתנו זאת לנרן בניהם, והרב מקאמניקא אמר כי מעשה הלז הוא מסוגל לפרנסה ולספרו במעודת מלוח דמלכא, ואחר עובדא הלז שלא לפיך שום מעשה רק לומר שיד המעלות ולברך בהמיז ותמיד כאשר סיפר מעשה הלז סיים בזהיל— מול טוב, שיר המעלות! ואמר הרב מקאמניקא כי לפעמים כל אחד ואחד מוכן לישועה רבה ועכ"פ לא יוכלו להשיג הישועה, רק איש את רעהו יעזרה, כן יעזרו ר' למען בבוד שמו אמנ!

וצל"ה קך קשה י"ב קושיות על ההיק הר"ר מאמילי וצל"ה אני אתרין אותם, אעפ"כ לא חזרו עור למשערנאביל ונשארו בפרשיסחא איה זמן עד שקבלו עליהם את ההיק הר"ר בונם וצל"ה רבני, כי ברוהיק בלבד שהראה להם לתרין י"ב קושיות, עוד לא מסכו עצמם ע"ז, ושהו שם זמן עד שנקבע בלבם שזהו הרבי שלהם, ע"כ:

קצת) שני מעשיות סיפר ההיק מסאכטשוב וצל"ה.

שפ"א אחת הי' סריגש הבעש"ט הק' ז"ע שחטר לו שימוש ת"ח, ונסע להתבואות שור, וכא התבואות שור לבית המדרש, והי' לו לילקע לעשן טיפין, ולא הי' לו זאפאלקע להבעיר, והרליק לו הבעש"ט הק' ז"ע, ונסע אח"כ לביתו באומרו שכבר שימש ת"ח, עוד סיפר שהנהיק הר"ר ארעור מארניגראדער היו נוסע לההיק הרבי מוובלין ז"ע, וכאשר בא אצלו הי' ההיק הרבי מוובלין וצל"ה" משמש אותו, ונתן לו קאפע ואח"כ כאשר כבר שטה הי' הרבי ז"ע נושא הכלי בחורה, ושאל אותו למה נושא הכלי בחורה והשיב לו הרבי מוובלין הקדוש ז"ע, כי הוצאת כף וסחתה הי' ג"כ עבודת, ע"כ:

קצת) הרב ר' דוד ווישגראדער פגע אחת שמע מהרבי מסאכטשוב וצל"ה דברים שאינם מובנים ושאל הרבי פירושם, והשיב לו הרבי, כי הרבי מקאצק ז"ע קודם הסתלקותו דיבר כמה פעמים דברים שאין להם פירוש, ויצא הווישגראדער רב בככ"ו:

ר' בנימין פרידמאן בעת שקן לינת לילה אצל הרבי מסאכטשוב ז"ע, והרבי ישן

ר' יעקיליים מקראקא נמצא תחת התנור אוצר גרוך האם אשניח ע"ז סאוסה, האסע לשם לבקש את אייזיק ר' יעקילים, דחפש תחת התנור, הלא שמות הוא, ויהי כי שמע ר' אייזיק ר"י כן תיכף נסע לביתו ודחפש תחת התנור ומצא את האוצר, ויש ביהכ"נ בקראקע שנקראת על שמו) כן אתם תבקשו לכם רבי בריחוק מקום, ושם תתודע לכם, כי בביתכם יש לכם רבי הלא יש לפניכם הנהיק הר"ר בונם וצל"ה מפרשיסחא, והם לא שמו לבם לדבריו, ונסעו דרכם למשערנאביל, ושאל להם ההיק ממשערנאביל ז"ע מהיכן אתם, והשיבו מפולין, ושאל להם אם לא הי' מכירים את ההיק הר"ר דרך לעליווער ז"ע והשיב ההיק הר"ר ז"ע, על חכירו ההיק הר"ר משה"ל ז"ע, וצל"ה שזה הוא בנו, וסיפר להם שאביו בא יבא אליו תמיד ומוסר עמו, וזה שלשים יום שלא בא אליו, והי' שרוי בצער, כי חשב אויזי נפל ממדרגתו חלילה, ואח"כ בא אליו אביו וניחם אותו שלא יירא, כי מניעת ביאתו אליו הי' על כן ההיק הר"ר דרך לעליווער בא אל השמים, ע"כ הכריו בשמים שלא יצא שום צדיק בטחיתותו רק יבואו לשמוע את דרשת ההיק הר"ר דרך ז"ע שידרוש שלשים יום ע"כ לא הי' יכול לבוא אליו, כן סיפר להם ההיק ממשערנאביל ז"ע, והי' שם איהו ימים ולא קבלו אותו לרבי, כי הי' קשה לההיק הר"ר יצחק ז"ע י"ב קושיות על ההיק הר"ר מאמילי ממשערנאביל וצל"ה ז"ע ולא גילה אותם לשום אדם, אפילו לההיק הר"ר משה"ל ז"ע וצל"ה חבירו, ונסעו משם לפרשיסחא, ובבואם אמר לההיק הר"ר מווארקע

ק"ט) ההיק הר"ר ז"ע ז"ע ז"ע מווארקא שנסע יחד ההיק ובר כשהיזי לעדעוויי דבקש להם רבי, וברוך נסיעתם למשערנאביל, ביקרו את ההיק הר"ר ישע"ל ז"ע מפרועדבורז, ושאל להם היכן הם נוסעים, וסיפרו לו למשערנאביל דבקש להם רבי, והשיב להם, דבר זה דומה להמעשה של ר' אייזיק ר' יעקילים מקראקע, שבביתו חלם לו, אשר בעיר אחרת תחת המעברה (בריק) ימצא אוצר, ושם תתודע לו כי בביתו נמצא האוצר (והמעשה שהי' כך הי' שר' אייזיק ר' יעקילים חלם לו, כי בעיר פלוגית תחת המעברה סונה אוצר, וזא הכניח ע"ז, כי חשב החלומות שזא ידברו, אך מחמת שחלם לו כמה לילת רצופין בלי הרף, לכן נסע שמה לחפש את האוצר תחת המעברה, וביקש וזא מצא, והלך נבוך ברעיוניו אנה ואנה ואמר אל לבו, הלא דבר הוא שחלם לו כמה פעמים ובין כך עבר שם איש אחר על המעברה, וראה אותו נבוך ושאל לו, מה זה, וסיפר לו את החלום ואמר לו חבירו, שלא הכיר אותו מעולם, אתה משניה על החלום, והנה גם אני בחלומי, שחלם לי איהו פעמים, שבבית ר' אייזיק